

Predmet C-394/23

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

28. lipnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Conseil d'État (Francuska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

21. lipnja 2023.

Tužitelj

Udruga Mousse

Tuženik:

Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)

SNCF Connect

CONSEIL D'ÉTAT (DRŽAVNO VIJEĆE, FRANCUSKA)

odlučujući

u sporu

[*omissis*]

Uzimajući u obzir sljedeći postupak:

Tajništvo za sporove Conseila d'État (Državno vijeće) zaprimilo je 21. svibnja 2021. tužbu i 3. lipnja 2022. dvije replike u kojima udruga Mousse od Conseila d'État (Državno vijeće) zahtijeva da:

1°) poništi zbog prekoračenja ovlasti odluku od 23. ožujka 2021. kojom je Commission nationale de l'informatique et des libertés (Državna komisija za informatičke tehnologije i slobode, Francuska) odbio njezinu pritužbu protiv društva odgovornog za internetsku stranicu OUI.sncf;

2°) prije nego što odluči o tom zahtjevu, Sudu Europske unije podnese [dva prethodna pitanja] [*omissis*]:

[omissis]

[Prijedlog prethodnih pitanja]

3°) društvu SNCF Connect odgovornom za internetsku stranicu naloži da ukine obvezu ispunjavanja polja „gospodin” ili „gospođa” kako bi se izvršila kupnja, da iz svoje baze podataka izbriše informacije prikupljene iz tog polja i da, u slučaju da društvo želi prikupljati podatke o „rodu”, doda jednu ili više takozvanih nebinarnih dodatnih mogućnosti poput „neutralno” ili „drugo”;

[omissis]

Udruga tvrdi da:

- obveza ispunjavanja jedne od dviju kućica „gospodin” i „gospođa” kako bi se na internetskoj stranici „SNCF Connect” kupila prijevozna karta ili kartica za popust ili pretplata ne ispunjava zahtjeve zakonitosti, poštenja i transparentnosti utvrđene u članku 5. stavku 1. točki (a) Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka (OUZP), s obzirom na to da kupac ne daje svoju privolu, da takvi izrazi nisu nužni ni za izvršenje ugovora ni za ispunjenje zakonske obveze te da nisu nužni ni za potrebe ostvarenja legitimnih interesa, dok zbog toga dolazi do povrede prava na putovanje ako osoba ne priopći način na koji se oslovljava te prava na poštovanje privatnosti, iz kojeg među ostalim proizlazi sloboda rodnog izražavanja, te do rizika od diskriminacije;
- ta obveza nije navedena u pravnim informacijama na stranici, niti u općim uvjetima prodaje; osim toga, nisu navedeni ni identitet ni kontaktni podaci voditelja obrade, a ni pravna osnova obrade; stoga dolazi do povrede načela poštenja i transparentnosti navedenih u članku 5. stavku 1. točki (a) OUZP-a i prava na pristup informacijama zajamčenog člankom 13. te uredbe;
- ta ista obveza ne odgovara ni jednoj od svrha navedenih u ugovoru na internetu; okolnost da su izrazi „gospodin” i „gospođa” u uporabi u poslovnoj komunikaciji ne može biti dovoljna da prikupljanje tih podataka učini obvezujućim; u inozemstvu određeni poduzetnici u području prijevoza tu obvezu ne nameću; osim toga, u komunikaciji sa svojim kupcima OUI.sncf ih ne oslovljava; nadalje, obveza je protivna načelu smanjenja količine podataka navedenom u članku 5. stavku 1. točki (c) OUZP-a;
- za određene osobe ti izrazi ne odgovaraju stvarnosti i ne uzimaju u obzir da se ona može promijeniti; prema tome, sporna obveza protivna je načelima točnosti i ažurnosti navedenim u članku 5. stavku 1. točki (d) OUZP-a i te osobe izlaže riziku od diskriminacije; usto, za državljane zemalja u kojima se građanskim statusom priznaje „neutralni rod” obveza povređuje načelo uzajamnog priznavanja, slobodu pružanja usluga i slobodu kretanja zajamčene pravom Europske unije.

U dvjema odgovorima na tužbu, zaprimljenima 5. svibnja 2022. i 30. svibnja 2023., Državna komisija za informatičke tehnologije i slobode zahtijeva da se tužba odbije ili, podredno, da se Sudu Europske unije uputi prethodno pitanje. Ona tvrdi da istaknuti tužbeni razlozi nisu osnovani.

U dvjema odgovorima na tužbu, zaprimljenima 19. siječnja i 31. svibnja 2023., društvo SNCF Connect zahtijeva da se tužba odbije i da se udruzi Mousse naloži plaćanje iznosa od 10 000 eura na temelju članka L. 761-1 codea de justice administrative (Zakonik o upravnim sporovima). Ono tvrdi da istaknuti tužbeni razlozi nisu osnovani.

Uzimajući u obzir preostali sadržaj spisa;

uzimajući u obzir:

- [omissis]
- Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda;
- Ugovor o Europskoj uniji;
- Ugovor o funkcioniranju Europske unije;
- Povelju Europske unije o temeljnim pravima;
- Uredbu (EU) br. 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016.;
- [omissis];
- loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 (Zakon br. 78-17 od 6. siječnja 1978.);
- [omissis];

[omissis]

Budući da:

- 1 Udruga Mousse podnijela je Državnoj komisiji za informatičke tehnologije i slobode (CNIL) pritužbu protiv društva SNCF Voyageurs, čiji je pravni sljednik postalo društvo OUI.sncf i koje je sada društvo SNCF Connect, s obrazloženjem da uvjeti u skladu s kojima su prikupljeni i pohranjivani podaci o načinu oslovljavanja kupaca prilikom kupnje karata za vlak, pretplata i kartica za popust na internetskoj stranici ili u aplikacijama društva povređuju određene odredbe Uredbe (EU) br. 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (OUZP). U dopisu od 23. ožujka 2021. CNIL je obavijestio udrugu da ne smatra da se činjenicama iz pritužbe povređuju navedene odredbe OUZP-a i da će slijedom toga zaključiti

obradu pritužbe. Udruga Mousse zahtijeva poništenje te odluke i također zahtijeva izdavanje naloga i izricanje upravne kazne društvu SNCF Connect.

- 2 U skladu s člankom 8. loi du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés (Zakon od 6. siječnja 1978. o informatičkim tehnologijama, sustavima pohrane i slobodama): „I.-Državna komisija za informatičke tehnologije i slobode neovisno je upravno tijelo. Ona je nacionalno nadzorno tijelo u smislu i za potrebe primjene Uredbe (EU) 2016/679 od 27. travnja 2016. Tijelo obavlja sljedeće zadaće: [...] 2° Osigurava da se obrada osobnih podataka provodi u skladu s odredbama ovog Zakona i drugim odredbama o zaštiti osobnih podataka predviđenim zakonodavnim i regulatornim tekstovima, pravom Europske unije i međunarodnim obvezama Francuske. U tu svrhu: [...] d) Obraduje pritužbe i predstavke koje podnese ispitanik ili tijelo, organizacija ili udruga, ispituje ili istražuje predmet pritužbe, u mjeri u kojoj je to potrebno, te u razumnom roku obavještava podnositelja pritužbe o tijeku i ishodu istrage, posebno ako je potrebna daljnja istraga ili koordinacija s drugim nadzornim tijelom [...]”.
- 3 Iz odredbi navedenih u točki 2. proizlazi da je na Državnoj komisiji za informatičke tehnologije i slobode (CNIL) da, kada zaprimi pritužbu povodom koje provodi svoje ovlasti, ispita činjenice na kojima se temelji i odluči o daljnjim radnjama koje treba poduzeti. U tom pogledu ona ima široku diskrecijsku ovlast i može uzeti u obzir težinu navodnih povreda u pogledu zakonodavstva ili propisa za čiju je provedbu nadležna, ozbiljnost indicija koje se odnose na te činjenice, datum na koji su povrede počinjene, kontekst u kojem su počinjene i, općenitije, sve opće interese za koje je nadležna. Podnositelj pritužbe može pred sudom koji odlučuje o prekoračenju ovlasti osporavati CNIL-ovo odbijanje da poduzme daljnje radnje. Sud može poništiti odluku, ovisno o slučaju, zbog razloga povezanog s formalnom nezakonitošću i, u pogledu osnovanosti odluke, u slučaju pogreške koja se tiče činjenica ili prava, očite pogreške u ocjeni ili prekoračenja ovlasti. Međutim, kada se podnositelj pritužbe poziva na to da voditelj obrade povređuje ispitanikova prava koja su mu zakonom zajamčena u pogledu njegovih osobnih podataka, osobito prava na pristup, ispravak, brisanje, ograničenje i prigovor navedena u člancima 49., 50., 51., 53. i 56. Zakona od 6. siječnja 1978. o informatičkim tehnologijama, sustavima pohrane i slobodama, diskrecijska ovlast CNIL-a za odlučivanje o daljnjim radnjama koje treba poduzeti provodi se, s obzirom na prirodu pojedinačnog prava o kojem je riječ, u cijelosti pod nadzorom suda koji odlučuje o prekoračenju ovlasti.
- 4 Iz sadržaja spisa proizlazi [da] udruga Mousse zahtijeva poništenje zbog prekoračenja ovlasti odlukom od 23. ožujka 2021. kojom je predsjednica CNIL-a zaključila obradu njezine pritužbe koja se odnosi na uvjete prikupljanja i obrade podataka o načinu oslovljavanja koje društvo OUI.sncf, koje je postalo društvo SNCF Connect, primjenjuje na svoje kupce.
- 5 U skladu s člankom 5. OUZP-a: „I. Osobni podaci moraju biti: (a) zakonito, pošteno i transparentno obrađivani s obzirom na ispitanika [...]; (c) primjereni, relevantni i ograničeni na ono što je nužno u odnosu na svrhe u koje se obrađuju;

(d) točni i prema potrebi ažurni; mora se poduzeti svaka razumna mjera radi osiguravanja da se osobni podaci koji nisu točni, uzimajući u obzir svrhe u koje se obrađuju, bez odlaganja izbrišu ili isprave". U skladu s njezinim člankom 6.: „1. Obrada je zakonita samo ako i u onoj mjeri u kojoj je ispunjeno najmanje jedno od sljedećega: (a) ispitanik je dao privolu za obradu svojih osobnih podataka u jednu ili više posebnih svrha; (b) obrada je nužna za izvršavanje ugovora u kojem je ispitanik stranka ili kako bi se poduzele radnje na zahtjev ispitanika prije sklapanja ugovora; (c) obrada je nužna radi poštovanja pravnih obveza voditelja obrade; (d) obrada je nužna kako bi se zaštitili životno važni interesi ispitanika ili druge fizičke osobe; (e) obrada je nužna za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri izvršavanju službene ovlasti voditelja obrade; (f) obrada je nužna za potrebe legitimnih interesa voditelja obrade ili treće strane, osim kada su od tih interesa jači interesi ili temeljna prava i slobode ispitanika koji zahtijevaju zaštitu osobnih podataka, osobito ako je ispitanik dijete. Točka (f) prvog podstavka ne odnosi se na obradu koju provode tijela javne vlasti pri izvršavanju svojih zadaća.” Člankom 13. OUZP-a propisuje se obveza voditelja obrade da pruži informacije svakoj osobi čiji se osobni podaci prikupljaju. Naposljetku, njegovim člankom 21. ispitaniku se daje pravo da na temelju svoje posebne situacije u svakom trenutku uložiti prigovor na obradu u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (f).

- 6 U pritužbi koju je podnijela CNIL-u udruga Mousse je istaknula da kupci prilikom kupnje karte za vlak, pretplate ili kartice za popust na internetskoj stranici ili u aplikaciji „OUI.sncf”, koja je sada SNCF Connect, obvezno moraju naznačiti način na koji se oslovljavaju, i pritom imaju izbor između dvaju izraza, „gospodin” ili „gospođa”. Prema njezinu mišljenju, takvo prikupljanje podataka nije zakonito u smislu članka 5. stavka 1. točke (a) OUZP-a jer se ne temelji ni na jednoj od osnova predviđenih u članku 6. stavku 1., njime se ne poštuju načela smanjenja količine podataka i točnosti koja su također navedena u članku 5. stavku 1. točkama (c) i (d) i, naposljetku, SNCF ne poštuje zahtjeve transparentnosti i pružanja informacija iz članka 5. stavka 1. točke (a) i članka 13. Udruga tvrdi da poduzetnik ne bi trebao prikupljati takve podatke ili bi barem trebao ponuditi jednu ili više dodatnih mogućnosti poput „neutralno” ili „drugo”.
- 7 Prilikom odlučivanja o zaključenju obrade pritužbe koja mu je podnesena CNIL je, s jedne strane, istaknuo da je u okviru prijevoznih usluga koje društvo pruža pravna osnova za obradu ugovor sklopljen s njegovim kupcem. Stoga, kad je riječ o različitim pravnim osnovama predviđenim člankom 6. stavkom 1. OUZP-a, CNIL je samo smatrao da se sporna obrada odnosi na osnovu predviđenu u točki (b), u skladu s kojom je obrada zakonita „ako je nužna za izvršavanje ugovora u kojem je ispitanik stranka ili kako bi se poduzele radnje na zahtjev ispitanika prije sklapanja ugovora”. S druge strane, CNIL smatra da se prikupljanje podataka o načinu oslovljavanja može smatrati nužnim u pogledu svrha obrade u smislu članka 5. točke (c) te da stoga ispunjava zahtjev smanjenja količine podataka, s obzirom na to da je obraćanje kupcima uz oslovljavanje uobičajeno u društvenoj, poslovnoj i administrativnoj komunikaciji. U odgovoru na tužbu CNIL među ostalim tvrdi da bi se obrada podataka o načinu

oslovljavanja mogla smatrati također nužnom za potrebe legitimnih interesa društva SNCF Connect u smislu članka 6. stavka 1. točke (f) i da se ispitanici u tom slučaju, ovisno o njihovoj posebnoj situaciji, mogu koristiti pravom na prigovor koje im je zajamčeno člankom 21.

- 8 Pitanje može li se prilikom ocjenjivanja primjerenosti, relevantnosti i ograničenosti prikupljanja podataka na ono što je nužno u smislu odredbi članka 5. stavka 1. točke (c) OUZP-a i nužnosti njihove obrade u smislu članka 6. stavka 1. točaka (b) i (f) OUZP-a u obzir uzeti uobičajena uporaba koja je prihvaćena u društvenoj, poslovnoj i administrativnoj komunikaciji, tako da se prikupljanje podataka o načinu oslovljavanja kupaca, ograničeno na izraz „gospodin” ili „gospođa”, može smatrati zakonitim a da se to ne protivi načelu smanjenja količine podataka, stvara poteškoću u tumačenju prava Europske unije, koje je odlučujuće za rješenje spora o kojem odlučuje Conseil d’Etat (Državno vijeće). Isto vrijedi i kad je riječ o pitanju treba li prilikom ocjenjivanja nužnosti obveznog prikupljanja i obrade podataka koji se odnose na način oslovljavanja kupaca, kada određeni kupci smatraju da se na njih ne odnosi ni jedan od dvaju načina oslovljavanja i da prikupljanje tog podatka u odnosu na njih nije relevantno, uzeti u obzir to da bi oni, nakon što pruže te podatke voditelju obrade kako bi se koristili ponuđenom uslugom, mogli ostvariti svoje pravo na prigovor na njihovo korištenje i pohranjivanje pozivajući se na svoju posebnu situaciju, u skladu s člankom 21. OUZP-a. Stoga Sudu Europske unije treba uputiti zahtjev na temelju članka 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije te, dok on ne odluči o tom zahtjevu, prekinuti postupak povodom tužbe udruge koja je tužitelj.

ODLUČUJE:

[*omissis*] Postupak povodom tužbe udruge Mousse prekida se do odluke Suda Europske unije o sljedećim pitanjima:

1. Može li se prilikom ocjenjivanja primjerenosti, relevantnosti i ograničenosti prikupljanja podataka na ono što je nužno u smislu odredbi članka 5. stavka 1. točke (c) OUZP-a i nužnosti njihove obrade u smislu članka 6. stavka 1. točaka (b) i (f) OUZP-a u obzir uzeti uobičajena uporaba prihvaćena u društvenoj, poslovnoj i administrativnoj komunikaciji, tako da se prikupljanje podataka o načinu oslovljavanja kupaca, ograničeno na izraz „gospodin” ili „gospođa”, može smatrati nužnim a da se to ne protivi načelu smanjenja količine podataka?
2. Treba li prilikom ocjenjivanja nužnosti obveznog prikupljanja i obrade podataka koji se odnose na način oslovljavanja kupaca, kada određeni kupci smatraju da se na njih ne odnosi ni jedan od dvaju načina oslovljavanja i da prikupljanje tog podatka u odnosu na njih nije relevantno, u obzir uzeti to da bi oni, nakon što pruže te podatke voditelju obrade kako bi se koristili ponuđenom uslugom, mogli ostvariti svoje pravo na prigovor na njihovo korištenje i pohranjivanje pozivajući se na svoju posebnu situaciju, u skladu s člankom 21. OUZP-a?

[omissis]

RADNI DOKUMENT